

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABI ETKİNLİKLERİ VE 2023 LGS SINAVI TÜRKÇE SORULARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A STUDY ON 8TH GRADE TURKISH TEXTBOOK ACTIVITIES AND 2023 LGS EXAM TURKISH QUESTIONS

Mehmet SOYUÇOK*

* Dr. Öğretmen, MEB, mehmetsoyucok@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-7800-4402

Referans: Soyucok, M. (2023). 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinlikleri ve 2023 Lgs Sınavı Türkçe Soruları Üzerine Bir Araştırma. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 28-45.

Gönderilme Tarihi: 10.09.2023

Kabul Tarihi :19.10.2023

Özet: Nitel araştırma paradigmasına uygun olarak gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin sonu etkinlikler ve tema sonu değerlendirme çalışmalarıyla 2023 LGS sınavı Türkçe soruları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Verilerin toplanmasında ve analiz edilmesinde doküman analizi tekniğine başvurulmuştur. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için her aşamada uzman görüşü alınmıştır. Veriler 2022-2023 eğitim öğretim yılında sekizinci sınıf düzeyinde kullanılan, MEB tarafından hazırlanmış olan Türkçe ders kitabından ve 2023 LGS sınavı Türkçe sorularından elde edilmiştir. Verilerin elde edildiği etkinliklerle tema sonu değerlendirme çalışmaları ve metinler verileri gösterirken kolaylık sağlması için kodlanmış ve bu kodlar tablolar hâlinde gösterilmiştir. Elde edilen verilerden hareketle 2023 LGS Türkçe soruları ile 8. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularının örtüşmediği, ders kitabında yoğun olarak ele alınan becerilerin sınavda yer almadığı, sınavda yer alan bazı becerilerin ve soru tiplerinin ders kitabında

bulunmadığı, bunun da öğrencinin başarısını ve sınavın güvenilirliğini düşüreceği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonunda ilgililere yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Ders Kitabı, Etkinlik, Değerlendirme, Sınav.

Abstract: The purpose of this study, which was conducted in accordance with the qualitative research paradigm, is to examine the relationship between the activities and end-of-the-theme assessment activities in the 8th grade Turkish textbook and the Turkish questions of the 2023 LGS exam. Document analysis technique was used to collect and analyze the data. To ensure the validity and reliability of the study, expert opinions were sought at each stage. The data were obtained from the Turkish textbook prepared by the Ministry of National Education, which was used at the eighth grade level in the 2022-2023 academic year, and from the Turkish questions of the 2023 LGS exam. The activities, end-of-theme evaluation studies and texts from which the data were obtained were coded for convenience in showing the data and these codes were shown in tables. Based on the acquired data, it was concluded that the 2023 LGS Turkish exam questions did not align with the activities and end-of-theme assessment questions found in the 8th-grade Turkish textbook. Furthermore, it was observed that certain skills emphasized in the textbook were not adequately reflected in the exam, while some exam skills and question types were not covered in the textbook. This misalignment may have adverse effects on student performance and the reliability of the examination. At the end of the study, suggestions were made for those concerned.

Keywords: Turkish Education, Textbook, Activity, Evaluation, Examination.

1. Giriş

Eğitim öğretim sürecinde gerçekleştirilen bütün faaliyetler, süreçte yer alan ve süreci etkileyen bütün unsurlar bir bütün olarak değerlendirilmeli ve birbirine uygun olmalıdır. Bu etkinlik ve unsurlar işlevsel ve uyumlu biçimde bir araya getirilirse eğitim öğretimde başarı sağlanabilir. Aksi takdirde dikkat dağılması, enerji ve kaynak israfı, başarısızlık gibi sonuçlar ortaya çıkar ki bunlar eğitimde beklenen/istenen sonuçlar değildir. Söz gelimi motivasyon çalışmasını hedef kazanımdan, ölçme değerlendirme süreçlerini ders içi etkinliklerden bağımsız olarak değerlendirmek yanlış olur.

Eğitim öğretim sürecinin önemli unsurlarından biri olan ders kitapları hedef kazanımlara ulaşma noktasında öğretmen ve öğrenci için temel yardımcı materyaldir (Batur ve Özdemir, 2021, s. 50; Davey, 1988, s. 340; O’neill, 1982, s. 105). Derslerde kullanılmak üzere tasarlanmış olan ders kitaplarını “*öğretim programına uygun olarak kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış metinler, etkinlikler, değerlendirme süreçleri vb. içeren basılı veya bilgisayar tabanlı öğretim materyalleri*” (Soyuçok, 2020: s. 70) şeklinde tanımlamak mümkündür. MÖ 2500 yılından kalma örnekleri bulunan ders kitaplarının sistemli eğitim öğretim faaliyetleriyle neredeyse yaşıt olduğu söylenebilir (Gündüz, 2023, s. 40). Teknolojik imkânların gelişip yaygınlaşması ve eğitim anlayış ve uygulamalarının değişmesi sonucu rakipsiz olma özelliğini yitirse de hâlâ vazgeçilmezliğini koruyan ders kitaplarının (Aslan, 2016, s. 19; Doğan ve Torun, 2018,

s. 112; Guthrie, 1981, 554; Güzel ve Şimşek, 2012, s. 177; Ünveren Kapanadze, 2018, s. 1579) eğitim öğretim sürecinde aşağıdaki işlevleri yerine getirdiği söylenebilir:

- o Eğitim öğretimde yerel ve genel standartlığı sağlama
- o Öğrenciye tekrar yapma imkânı sunma
- o Ölçme değerlendirme çalışmalarına yer verme
- o Öğrenci ve öğretmene kılavuzluk etme
- o Kültürel değerleri aktarma
- o Öğretim programına uygun ders işlenmesini sağlama
- o Öğrenilecekler konusunda öğrenciye fikir verme
- o Öğrenci ve öğretmene ders konusunda bütüncül bir bakış açısı geliştirme imkânı sunma
- o Öğrenilenlerin pekiştirilmesini sağlama
- o Motivasyonu güçlendirme.

Bu kadar önemli işlevlere sahip olan ders kitapları içerik, dil ve görsel bakımından mükemmel olmalı ve programda belirtilen hedeflere yönelik hazırlanmalıdır (Aktaş, 2021, s. 1147; Gülersoy, 2013, s. 9; Hali, 2014, s. 164; Karatay ve Pektaş, 2012, s. 184; Wain, 2022, 36; Yalınkılıç, 2018, s. 4). Bu bakımdan ders kitaplarının belli özelliklere sahip olmasına ve konunun suistimal edilmesinin önüne geçilmesine çalışılmaktadır. Örneğin Türkiye’de ders kitabı ve Bakanlık tarafından verilen yardımcı kaynaklar dışında herhangi bir yardımcı ders veya test kitabının kullanılması yasaklanmıştır. Bakanlık, bu karara uymayan öğretmen ve okul idarecilerinin cezalandırılacağını hemen hemen her eğitim öğretim yılı başında veya gerek duydukça ilan etmektedir. Dolayısıyla ders kitaplarının öğretmenler için “zorunlu” bir yardımcı materyal olduğu söylenebilir.

Eğitim öğretim sürecinin önemli boyutlarından biri ölçme değerlendirme etkinlikleridir. Ölçme değerlendirme işlemleri yapılmayan bir eğitim süreci eksiktir. “*Ölçme ve değerlendirme, eğitim süreçlerinin planlanması, dinamik bir şekilde ilerlemesi ve öğrenmenin hedefler doğrultusunda gerçekleşmesi için en temel unsurudur*” (Göçer, 2012: s. 112). Bir varlığın belli özelliklere sahip olma durumlarının belirlenip bunların çeşitli sembollerle ifade edilmesine ölçme, ölçme sonuçlarından hareketle belirli kriterlere dayanılarak bir yargıya varılmasına değerlendirme denir. Eğitimde ölçme değerlendirme, programda hedeflenen kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek için yapılır. Bu bakımdan ölçme değerlendirme hem eğitim öğretim faaliyetlerinin başarısı hakkında bilgi verir hem de bu faaliyetlerin tekrar düzenlenmesi ve aksayan yönlerinin düzeltilmesi imkânını sunar. “*Ölçme araçları hem öğrenci, hem öğretmen, hem de eğitim sisteminin güvenli işlemesi ve öğretim hedeflerine ulaşma düzeyini denetlemek; nitelikli insan ve işgücünü yetiştirmek için önemlidir*” (Karatay ve Dilekçi, 2019: s. 687). Bu bakımdan ölçme değerlendirme eğitimdeki tüm paydaşlara rehberlik eder.

“Değerlendirme, tanılayıcı, biçimlendirici ve değer biçmeye yönelik işlevleri ile işe koşulmakta ve geleneksel ile alternatif değerlendirme yaklaşımları olarak kategorize edilmektedir” (Şahin ve Atasoy, 2018: s. 20). Geleneksel değerlendirme yaklaşımında kullanılan tekniklerden biri olan çoktan seçmeli test tekniği basit düzeydeki becerileri ölçebilmesi, sadece ürüne odaklanması, ezbere dayanması (Köse, 2021, s. 318; Metin ve Özmen, 2010, s. 293; Morali, 2019, s. 69; Şahin ve Kaya, 2020, s. 799) gibi sebeplerle eleştirilse de hızlı ve kesin sonuçlar vermeleri (Özalkan, 2021, s. 2; Quansah, 2018, s. 23) sebebiyle kalabalık gruplarla yapılan seçme işlemlerinde mecburen kullanılmaktadır. Geleneksel değerlendirme yaklaşımının ve çoktan seçmeli test tekniğinin biçimlendirmeye, düzeltmeye, iyileştirmeye yönelik değil değer biçmeye yönelik olduğu söylenebilir. Ancak tarafsız değerlendirmenin mümkün olması bu sınavları güçlü ve tercih edilebilir kılmaktadır. Özellikle eğitim kademeleri arasındaki geçiş sürecinde talep fazlalığından dolayı çoktan seçmeli testler yararlanılmaktadır. Üniversitelere girecek öğrencileri belirlemek için yapılan Temel Yeterlik Sınavı (TYT) ve Alan Yeterlilik Testleri (AYT) bunlara örnektir.

Türkiye’de 1955 yılından beri liselere sınavla öğrenci alma uygulaması yapılmaktadır. Uygulamanın nasıl yapılacağı ve hangi okulların sınavla öğrenci alacağı konusunda yıllar içinde birçok değişiklik yapılmıştır. 2023 yılı itibarıyla sınavla öğrenci alan liselere girmek isteyen öğrencilerin Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavında başarılı olarak gerekli sıralamaya girmeleri beklenmektedir. İlki 2 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen LGS sınavı her eğitim öğretim yılının sonunda sekizinci sınıflara çoktan uygulanmakta ve çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Sınavda öğrencilere sözel alan kısmında Türkçeden 20 soru, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Yabancı Dilden onar soru; sayısal alan kısmında Matematik ve Fen Bilimlerinden yirmişer soru yöneltilmektedir. Bu sınavlar öğrencinin okuyacağı lise için yeterli düzeyini ortaya koyduğu gibi ortaokulda neyi, ne kadar öğrendiğini de göstermektedir. Dolayısıyla sınavdaki sorular okulda öğrenilenlerle ilgili olmalı, öğrencinin yaptığı etkinlikler dolayısıyla aşına olduğu soru tarzlarından oluşmalıdır. Bu noktada öğretim programındaki kazanımlar ve ders içi etkinlikler ile sınav soruları arasındaki ilişki önem kazanmaktadır.

Literatür incelendiğinde LGS sınavındaki Türkçe soruları ile ilgili birçok çalışma olduğu görülmüştür.

Batur, Ulutaş ve Beyret (2019) tarafından yapılan çalışmada 2018 LGS sınavı Türkçe soruları incelenmiş ve Türkiye’nin okuma becerisi alanında sergilediği performansın diğer ülkelere göre düşük olduğu, Türkçe sorularının PISA hedeflerinin 2 ve 3. düzeylerinde bulunduğu belirlenmiştir.

Calp ve Alkaya (2021) tarafından yapılan çalışmada 2018 LGS sınavındaki Türkçe sorularının 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı 8. sınıf kazanımlarıyla örtüşme durumlarına bakılmış ve sınavdaki soruların programdaki kazanımları ölçmede yeterli olduğu fakat bazı beceri alanlarına yönelik sorulara yer verilmediği görülmüştür.

Gökdemir, Aydaşgil ve Topçuoğlu Ünal (2021) tarafından yapılan çalışmada LGS sınavı Türkçe sorularının çoğunlukla hatırlama ve anlama basamağında olduğu Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin ise farklı basamaklarda buldukları belirlenmiştir.

Ordu, Engin ve Topçuoğlu Ünal (2021) tarafından yapılan çalışmada MEB'in 2018-2019 eğitim öğretim yılında LGS'ye yönelik yayınlamış olduğu Türkçe dersi örnek soruları ile 2019 LGS Türkçe soruları karşılaştırılmış ve metin türleri uygunluğunun %100, kazanım uygunluğunun %93,3, öğrenme/beceri alanları uygunluğunun %100 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aktaş (2022) tarafından yapılan çalışmada 2018, 2019, 2020 ve 2021 Türkçe soruları LGS sınavı Türkçe soruları PISA okuma yeterlik düzeylerine göre incelenmiş ve LGS Türkçe sorularının tüm yıllarda genel olarak üçüncü düzeyde yoğunlaştığı, üst düzey düşünme becerilerini ölçmede yetersiz kaldığı görülmüştür.

Calp ve Kalkan (2022) tarafından yapılan çalışmada 2019 LGS Türkçe sorularının PISA okuma becerileri yeterlilik düzeyleriyle ilişkisi incelenmiş ve soruların önceki yıllarda yapılan sınavlara göre PISA okuma becerileri bakımından daha fazla düzeyi kapsadığı, soruların PISA testlerine yakın sorulardan oluştuğu ve bu durumun öğrencilerin üst düzey okuma becerilerini kazanmalarına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Çiçek ve Dilekçi (2022) tarafından yapılan çalışmada 2018, 2019, 2020 ve 2021 LGS sınavı Türkçe soruları PISA yeterlik düzeylerine göre incelenmiştir. Çalışma sonucunda sınavlardaki Türkçe sorularının bilişsel sürecinin ise 3 ve 4. yeterlik düzeyinde yoğunlaştığı, sorularda en çok akıcı metin şeklinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Yalçın ve Duran (2022) tarafından yapılan çalışmada LGS sınavındaki Türkçe ve Matematik sorularındaki grafikler incelenmiş ve soruların grafik okuryazarlığı boyutu açısından yorumlama düzeyinde olduğu, dönüştürme sorularına yeterince yer verildiği, PISA yeterlik düzeyi açısından da soruların genel olarak orta düzeyde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci, Eroğlu ve Bektaş (2023) tarafından yapılan çalışmada 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beceri temelli Türkçe sorularını çözme düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler incelenmiş ve öğrencilerin yeni nesil soruları kolay buldukları, Türkçe dersinde işlenen konuların yeni nesil soruları çözmeye yardımcı olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Görüldüğü üzere 2023 LGS sınavındaki Türkçe soruları ve aynı yıl kullanılan sekizinci sınıf Türkçe ders kitabı etkinlikleri arasındaki uyumu inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bundan dolayı ve LGS sınavı eğitim hayatında önem taşıyan bir sınav olduğu, bu sınavda yer alan Türkçe sorularının ders kitabındaki etkinliklerle uyumlu olması gerektiği düşüncesinden hareketle çalışmanın alandaki boşluğu dolduracağı, literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikler ve tema sonu değerlendirme çalışmalarıyla 2023 LGS sınavı Türkçe soruları arasındaki ilişkiyi incelemek suretiyle ilgili alanda çalışanlara ve araştırmacılara bir bakış açısı sunmaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma paradigmasına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmada gözlem, doküman incelemesi gibi yöntemler kullanılır, bütüncül, eksiksiz ve detaylı sonuçlara ulaşmak önemsenir (Macdonald ve Headlam, 1986, s. 9).

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında ve analizinde doküman analizi tekniğine başvurulmuştur. Doküman analizi, araştırma konusuyla ilgili basılı ve elektronik tabanlı her türlü dokümanın sistemli şekilde taranmasına, incelenmesine ve yorumlanmasına dayanır (Bowen, 2009, s. 27). Araştırma için veriler 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılında sekizinci sınıflarda kullanılan, MEB tarafından hazırlanmış Türkçe ders kitabından (MEB, 2019) ve 2023 LGS sınavı Türkçe sorularından elde edilmiştir. Verilerin elde edildiği etkinliklerle tema sonu değerlendirme çalışmaları ve metinler verileri gösterirken kolaylık sağlaması için kodlanmıştır. Metinler ve metinlerin kodları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Analiz Edilen Metinler ve Kodları

Sayfa	Metin	Kod	Sayfa	Metin	Kod
12-13	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	M1	150-151	Eşref Saat	M17
20-22	Kaşığı	M2	156-157	Türkiye	M18
28	İnsanla Güzel	M3	162-163	Peri Bacaları	M19
34	Kedi ile Fare	M4	168	İssiz Ada	M20
46-47	Bayrağımızın Altında	M5	178-179	Göç Destanı	M21
52-55	Atatürk ve Müzik	M6	186	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	M22
60-61	Kınalı Ali'nin Mektubu	M7	192-193	Bir Fincan Kahve	M23
68	Atatürk'ü Gördüm	M8	200	Kız Kulesi	M24
80-81	Günelik Hayatımızda E-Hastalıklar	M9	216-219	Yılkı Atı	M25
88-91	Simit ve Peynirle Bilim İnsanı Öyküleri	M10	226-227	Rüzgâr	M26
96-98	Parktaki Bilim	M11	234-235	Gündüzünü Kaybeden Kuş	M27
104	Uzay Giysileri	M12	242	Hava Kirliliği	M28
116-117	Kaldırımlar	M13	252-255	Haritada Bir Nokta	M29

122-123	Portakal	M14	262-263	Yaşamaya Dair	M30
130-131	Dilimiz Kuşatma Altında	M15	268-271	Kalbim Rumeli'de Kaldı	M31
138	Karanlığın Rengi Beyaz	M16	276	Zeytinyağı Üretimi	M32

2023 LGS sınavında yer alan Türkçe sorularını çözmek için gerekli olan beceriler de uzman görüşü alınarak listelenmiştir. Sorular A kitapçığındaki sıralamalarına göre verilmiş ve ilgili becerilerle birlikte Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. LGS Soruları ve Cevaplamak İçin Gereken Beceriler

SORU	BECERİ	SORU	BECERİ
1	Cümle tamamlama	11	Metnin üslup özelliklerini belirleme
2	Eş veya yakın anlamlı kelimeyi belirleme	12	Paragraf tamamlama
3	Mecaz anlamlı ifadeyi yorumlama	13	Öyküleyici metin oluşturma
4	Cümleler arasındaki anlam ilişkilerini belirleme	14	Sayısal hesaplama ve mantık yürütme
5	Eş veya yakın anlamlı cümleyi bulma	15	Uzamsal düşünme
6	Cümledeki örtülü anlamları bulma	16	Grafik okuma
7	Paragrafın ana fikrini bulma	17	Tablo oluşturma/okuma
8	Paragrafın ana fikrini bulma	18	Yazım kurallarını bilme
9	Paragraftaki yardımcı fikirleri bulma	19	Virgülün işlevlerini bilme
10	Düşünceyi geliştirme yollarını bilme	20	Filimsi türlerini tanıma

Veriler, soru ve ilgili etkinlikler kodlarıyla birlikte tablo hâline getirilmiştir. Tablo oluşturulurken kodlardan yararlanılmıştır. Örneğin M1-2 sorunun M1 kodlu metnin ikinci etkinliğiyle ilgili olduğunu belirtirken M3-1,2 sorunun M3 kodlu metnin birinci ve ikinci etkinlikleriyle ilgili olduğunu belirtmektedir. Tema sonu değerlendirme çalışmalarına ait verilerde ise örneğin 1.T-1 birinci tema sonu değerlendirme çalışmasının birinci sorusunu belirtirken 7.T-2,6 yedinci tema sonu değerlendirme çalışmasının ikinci ve altıncı sorularını belirtmektedir.

2.3. Geçerlik ve Güvenilirlik

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için her aşamada uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman grubu üç kişiden oluşmaktadır ve tamamı Türkçe eğitimi alanında doktor ünvanına sahiptir.

3. Bulgu ve Yorumlar

Bu kısımda öncelikle veriler tablolar hâlinde verilmiş, ardından yorumlamalara geçilmiştir.

Tablo 3. Sorular ile İlgili Oldukları Etkinlik ve Sorular

SORU	METİN-ETKİNLİK VE TEMA SONU DEĞERLENDİRME KODU
1	YOK
2	M1-1 / M3-2 / M4-1 / M5-1 / M6-1 / M7-1 / M10-1 / M 14-1 / M15-1 / M17-1 / M19-1 / M21-1 / M22-1 / M23-1 / M24-2 / M25-1 / M27-1 / M29-1 / M30-1 / 1.T-6
3	M1-2,3 / M2-2 / M4-2 / M5-2 / M7-2 / M8-2 / M9-1,2,7 / M13-2 / M14-2 / M16-2 / M17-2,3 / M18-2 / M22-2 / M26-2 / M27-2 / M29-2 / M30-2 / 2.T-5 / 3.T-7 / 4.T-6 / 5.T-6 / 7.T-2,6 / 8.T-7
4	M2-5 / M3-1 / M4-2 / M6-2,4 / M7-5 / M8-2 / M9-7 / M10-2,6 / M11-4 / M12-2 / M13-2 / M14-2 / M16-2 / M17-2 / M20-2 / M22-7 / M23-2,3 / M27-2 / M28-3 / M29-2 / 1.T-7 / 2.T-8 / 3.T-2,6 / 8.T-5
5	M13-1
6	M1-3 / M4-2 / M5-2 / M6-2 / M9-3 / M10-2 / M12-2 / M14-2 / M16-1 / M29-5
7	M1-5 / M2-2 / M3-3 / M4-3 / M5-2 / M8-4 / M9-3 / M11-3 / M13-2,3 / M15-3 / M16-3,4 / M17-4 / M18-3 / M21-3 / M22-3 / M24-4 / M26-3 / M28-4 / M29-3 / M30-3 / 1.T-4 / 2.T-4,6 / 3.T-4 / 4.T-4 / 5.T-4 / 6.T-4
8	M1-5 / M2-2 / M3-3 / M4-3 / M5-2 / M8-4 / M9-3 / M11-3 / M13-2,3 / M15-3 / M16-3,4 / M17-4 / M18-3 / M21-3 / M22-3 / M24-4 / M26-3 / M28-4 / M29-3 / M30-3 / 1.T-4 / 2.T-4,6 / 3.T-4 / 4.T-4 / 5.T-4 / 6.T-4
9	M1-3,5 / M9-2,3 / M16-2 / M17-4 / M29-3
10	M5-4 / M10-5 / M11-5 / M20-5 / M27-8 / M30-2 / 3.T-5 / 5.T-7
11	M1-4 / M6-3 / M12-4 / M21-5 / M29-4 / 6.T-5
12	YOK
13	M2-3,8 / M4-5,7 / M5-3 / M11-7 / M16-5 / M17-7 / M19-5 / M21-7 / M25-3,10 / M29-3
14	YOK
15	YOK
16	M9-6 / M27-8 / M31-6
17	M32-7 / 5.T-8

18	YOK
19	YOK
20	M1-8 / M2-6 / M3-6 / M5-5 / M6-6 / M7-6 / 1.T-8,9 / 2.T-9

Tablo 4. Sorularla İlgili Etkinlik ve Soruların Frekans Değerleri

SORU	Metin Sonu Etkinlikler (f)	Tema Sonu Değerlendirme Soruları (f)	TOPLAM
1	0	0	0
2	19	1	20
3	23	5	28
4	23	5	28
5	1	0	1
6	10	0	10
7	22	7	29
8	22	7	29
9	7	0	7
10	6	2	8
11	5	1	6
12	0	0	0
13	13	0	13
14	0	0	0
15	0	0	0
16	3	0	3
17	2	0	2
18	0	0	0
19	0	0	0
20	6	3	9

Tablo 3 ve 4 incelendiğinde cümle tamamlama becerisine yönelik olan birinci soruyla ilgili kitapta bir etkinlik bulunmadığı görülmektedir. “Atatürk’ü Gördüm” adlı metindeki birinci etkinlikte cümle tamamlama etkinliği bulunmakla birlikte bu etkinliğin birinci soruyla ilgisi yoktur. Çünkü birinci soruda öğrencinin analiz ve sentez

yapması gerekirken bahsedilen metindeki etkinlikte öğrencinin dinlediğini olduğu gibi yazması yeterlidir. Yani etkinlik sorudaki beceriyle alakalı değildir.

Kelimede anlam konusuyla ilgili olan ve eş veya yakın anlamlı kelimeyi bulma becerisini gerektiren ikinci soruyla ilgili kitapta on dokuz etkinlik ve bir tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Sınavdaki soruyla etkinlikler birbirine benzemektedir. Sorunun ders içinde işlenen kitaptaki etkinliklerle uyumlu olduğu söylenebilir.

Üçüncü soru mecaz anlamlı ifadeyi yorumlamayı ve anlayabilmeyi gerektirmektedir. Soruyla ilgili kitapta yirmi üç etkinlik ve beş tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Mecaz anlam Türkçenin bir zenginliğidir ve soyut düşünme becerisini gerektirir. Bu bakımdan kitapta ve sınavda mecaz anlama yer verilmesinin doğru bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

Dördüncü soru cümlede anlam konusuyla ilgilidir ve cümleler arasındaki anlam ilişkilerini belirleme becerisine sahip olmayı gerektirmektedir. Soruyla ilgili kitapta yirmi üç etkinlik ve beş tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Sayının yeterli olduğu söylenebilir. Cümlede anlam konusunda kitapta ve sınavda yer verilmesi konuya gereken önemin verildiğini göstermektedir.

Eş veya yakın anlamlı cümleyi bulmayı gerektiren beşinci soruyla ilgili kitapta sadece bir etkinlik bulunmaktadır. Sayının yetersiz olduğu görülmektedir. Cümlede anlamla ilgili etkinliklerin de bu soruyla ilgili olabileceği ve bu sorudaki beceriyi destekleyebileceği akla gelse de bunları birebir veya benzer etkinliklerin yerini tutmayacağı açıktır. Öğrencinin okulda hiç uğraşmadığı bir soru tipiyle karşılaşması bildiğini yapamamasına, bu da sınavın güvenilirliğinin düşmesine sebep olabilir.

Altıncı soruyla ilgili kitapta on etkinlik bulunmakta, hiç tema sonu değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Soru, örtülü anlamı bulmaya yöneliktir. Örtülü anlamı bulmak ve anlamak hem iyi düşünme becerisini hem de tecrübeyi gerektirir. Bu bakımdan etkinlik sayısının yeterli olduğu söylenebilir.

Yedinci ve sekizinci sorular paragrafın ana fikrini bulma becerisini gerektirmektedir. Bu sorulara yönelik kitapta yirmi iki etkinlik ve yedi tema sonu değerlendirme çalışması bulunmaktadır. Sayının yeterli olduğu söylenebilir. Ana dili eğitiminin özü anlamaya ve anlatmaya dayalı olduğu için paragrafta anlama hem kitapta hem de sınavda yeterince yer verilmesi olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Yine paragrafta anlam konusuyla ilgili olan bir diğer soru da dokuzuncu sorudur. Fakat bu soru paragrafın yardımcı fikrini bulma becerisini gerektirmektedir. Soruyla ilgili kitapta yedi etkinlik bulunmakta, hiç tema sonu değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Sayının az olduğu söylenemese de yeterli olduğu da söylenemez. Çünkü okunan veya dinlenen metinleri yardımcı düşünceleriyle birlikte eksiksiz olarak anlayabilmek ana diline hâkimiyette önemli bir noktadır.

Onuncu soru düşünceyi geliştirme yollarını bilmeyi, tanımayı gerektirmektedir. Kitapta bu soruyla ilgili altı etkinlik ve iki tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Beceriye kitapta daha çok verilmesinin yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

Çünkü düşünceyi geliştirme yolları hem anlama hem de anlatma becerisiyle ilgilidir ve bu bakımdan ana dili eğitiminde büyük öneme sahip olan bir konudur.

Metnin üslup özelliklerini belirlemeyi gerektiren on birinci soruyla ilgili kitapta beş etkinlik ve bir tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Bu sayının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Çünkü üslup özelliklerini bilmek iyi bir okuyucu olmanın yanı sıra eleştirel, yansıtıcı vb. düşünmenin ve iyi yazmanın şartlarından biridir. Üslup konusunun ve özellikle üslubun anlatıma olan etkisinin üzerinde daha fazla durulması ana dili ve düşünme eğitimine katkı sağlayabilir.

On ikinci soru paragraf tamamlama becerisine yönelik olup bu soruyla ilgili kitapta hiç etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Gerçi kitapta metin tamamlamayla ilgili etkinlikler vardır fakat metinde anlatım imkânlarının geniş olması, paragrafın yapıcı dar ve anlamca sınırlı olması bahsedilen etkinliklerin paragraf tamamlama becerisini tam olarak desteklemeyeceğini düşündürmektedir.

Öyküleyici metin yapısı ile ilgili olan on üçüncü soruya yönelik kitapta on üç etkinlik bulunmakta ve hiç tema sonu değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Etkinlikler hikâye yapısını kavratmaya dönük olup soru da parçayı tamamlayarak hikâye yapısı kurmayı gerektirmektedir. Kitaptaki etkinliklerin sınavdaki soruyla benzer ve sayıca yeterli olduğu söylenebilir.

On dördüncü ve on beşinci soruyla ilgili kitapta hiç etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorusu bulunmadığı görülmektedir. On dördüncü soru sayısal hesaplamalar yoluyla mantık yürütme becerisine, on beşinci soru uzamsal düşünme becerisine yöneliktir. Her iki soru tipi de öğrencilerin üst düzey ve yaratıcı düşüncelerini gerektirmektedir ve PISA gibi sınavlardaki sorularla benzerdir. Uzamsal düşünmeyi ve sayısal hesaplamalar yoluyla mantık yürütmeyi gerektiren sorulara liselere giriş sınavında yer verilmesinin doğru bir uygulama olduğu ve sekizinci sınıf ders kitabında bunlarla ilgili hiç etkinlik bulunmamasının eleştirilecek bir durum olduğu düşünülmektedir.

Grafik okumayla ilgili olan altıncı soruya yönelik kitapta üç etkinlik bulunmakta ve hiç tema sonu değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Bu sayı yetersizdir çünkü grafik okuma tecrübe gerektiren ve hem profesyonel hayatta hem de günlük hayatta önemli yeri olan bir beceridir. Bu bakımdan grafik okumayla ilgili sınavda soru bulunmasının olumlu, kitapta yetersiz etkinlik olmasının ise olumsuz bir durum olduğu düşünülmektedir.

Benzer bir durum on yedinci soruda da söz konusudur. Tablo okumayla ilgili olan on yedinci soruya yönelik kitapta sadece iki etkinlik bulunmaktadır. Tablo okuma becerisi de işlevsel ve profesyonel olarak gerekli bir beceridir ve tecrübe ister. Sadece iki etkinlikle öğrenciye tablo okuma becerisinin kazandırılabilmesi/hatırlatılabilmesi düşüncesinin doğru olmadığı düşünülmektedir. On sekizinci ve on dokuzuncu sorulara yönelik kitapta ne etkinlik ne de tema sonu değerlendirme sorusu vardır. On sekizinci soru yazım kurallarıyla, on dokuzuncu soru virgülün işlevleriyle ilgilidir. Virgülün işlevleri ve sınavda sorulan yazım kuralları sekizinci sınıf ders kitabında yer almamaktadır. Türkçenin sarmal programla işlenmesi ve birikimli özellik göstermesi bu durumu haklı

çıkarmamaktadır. Çünkü yazım kuralları ve noktalama işaretleri konularının geniş kapsamlı ve unutulmaya müsait oldukları bilinmektedir. Özellikle virgölün işlevleri konusu anlamıyla da ilgilidir. Bu bakımdan konuyu öğrencilere hatırlatacak en azından birkaç etkinliğe sekizinci sınıfta yer verilmesinin doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

Fiilimsi türlerini bilmeyeyle ilgili olan yirminci soruya yönelik kitapta altı etkinlik ve üç tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Sayının yeterli olduğu söylenebilir. Bu soru konusunda da dağılım noktasında bir eleştiri getirilebilir. Çünkü bütün etkinlik ve sorular ilk iki temada yer almaktadır. Fiilimsi teması diğer temalarda hiç yer almamaktadır. Bu da demektir ki öğrenci konuyu işlemeden itibaren sınava kadar olan altı aylık süre içinde konuyla bir daha karşılaşmamaktadır. Bu durum unutmaya veya yanlış hatırlamaya sebep olabilir. Tabii bu noktada Türkçedeki konu yoğunluğundan dolayı kazanımların yıl boyu ara sıra da olsa tekrarının ne kadar mümkün olduğu sorusu ortaya çıkmaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma kapsamında elde edilen verilere bakıldığında sınavdaki altı soruyla (1, 12, 14, 15, 18 ve 19. sorular) ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorusu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Soru-etkinlik ilişkisinin olduğu durumların ise az sayıda olduğu söylenebilir. Örneğin beşinci soruyla ilgili 1, on yedinci soruyla ilgili 2, on altıncı soruyla ilgili 3 etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorusu bulunmaktadır. Bu verilerden hareketle cümle tamamlama, paragraf tamamlama, sayısal hesaplama ve mantık yürütme, uzamsal düşünme, yazım kuralları ve virgölün işlevleri konularının sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında bulunmadığı yargısına varılabilir. Bunlardan cümle ve paragraf tamamlama konularının cümle ve paragraf konulu diğer etkinliklerle desteklenebileceği düşünülse bilse mantık yürütme ve uzamsal düşünme becerilerinde böyle bir imkân yoktur. Bu beceriler zaman ve tecrübe isteyen, ustalaşmak için çok sayıda tekrara gerek duyulan becerilerdir. Türkçe ders kitaplarında yer almayan bu becerilerin öğrencilere ne zaman kavratılacağı, öğrencinin bu becerileri kimden ve nerede öğreneceği cevaplanması gereken bir sorudur. Ders işleniş sürecinde doğrudan yer almayan konu ve becerilerin sınavda yer almasının doğru bir yaklaşım olmadığı düşünülmektedir. Öğrencilerin kapsamlı, yaratıcı, sistematik ve derinlemesine düşünme becerilerini ölçen bu becerilerin sınavda yer alıp Türkçe ders kitabında yer almaması sınav için olumlu, kitap için olumsuz bir durumdur. Ayrıca bu sorular PISA tarzındadır, Türkçe ders kitaplarında bu sorulara yer verilmesi aynı zamanda Türkiye'nin eğitim bakımından uluslararası camiadaki saygınlığını da yükseltecektir. PISA tarzı sınavlardaki başarısızlığın sebeplerinden birinin de öğrencinin soru tipine olan yabancılığı olabileceği göz ardı edilmemelidir. 5, 16 ve 17. Sorulara yönelik az sayıda etkinlik olması da olumsuz bir durumdur. Çünkü bu soruları çözmeyi gerektiren grafik okuma, tablo oluşturma ve okuma becerileri günlük hayatta işe yarayacak önemli becerilerdir ve bu becerilerde yetkinleşmek tecrübe gerektirir. Dolayısıyla bu becerilere sınavda yer alsa da almasa da Türkçe ders kitaplarında bolca yer verilmelidir. Belirtilen sorularla ilgili frekans değerleri incelendiğinde sınavdaki soruların %30'unun ders kitabında yer almadığı, %15'inin ise kitapta yetersiz şekilde yer aldığı görülmektedir.

Okuduğunu anlama becerisi ile ilgili olan 3, 4, 7 ve 8. sorularla ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorusu sayısının yeterli olduğunu söylemek mümkündür. Okuduğunu anlama, okuma becerisinin asıl amacıdır ve ana dili eğitiminin temellerindedir. Soru ve etkinlik sayısının fazla olması konuya gereken önemin verildiğini göstermektedir. On sekiz ve on dokuzuncu sorularda yer alan yazım kuralları ve virgölün işlevleri konuları incelenen ders kitabında yer almamaktadır. Bu konuların alt sınıflarda işlenmiş dahi olsalar sekizinci sınıfta da tekrar edilmeleri sınavın geçerliliğini arttırabilirdi. Ders kitabı-sınav ilişkisine bakıldığında bazı konuların ders kitabında yoğun olarak yer alırken sınavda yer almadığı görülmektedir. Örneğin söz sanatlarıyla ilgili Türkçe ders kitabında dokuz etkinlik yer alırken sınavda bu konuyla ilgili hiç soru çıkmamıştır. Bu durum, konuların fazlalığına bağlanabilir. Fakat yoğun işlenen bir konuya sınavda yer verilmezken kitapta doğrudan doğruya yer almayan becerilerle ilgili sorular sorulması üstünde durulması gereken bir konudur.

Araştırma kapsamındaki bulgu ve yorumlardan hareketle 2023 LGS Türkçe soruları ile 8. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularının örtüşmediği, ders kitabında yoğun olarak ele alınan becerilerin sınavda yer almadığı, sınavda yer alan bazı becerilerin ve soru tiplerinin ders kitabında bulunmadığı, bununda öğrencinin başarısını ve sınavın güvenilirliğini düşürebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda ilgililere aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Ders kitabı ve sınavın hem teknik hem de içerik açısından örtüşmesi sağlanmalıdır.
- Sınavda yer alan üst düzey düşünme becerilerine Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde de yer verilmelidir.
- Ders kitabı ve sınavlar hazırlanırken en önemli kılavuzun öğretim programı olduğu unutulmamalı, bütün faaliyetler güncel öğretim programı baz alınarak gerçekleştirilmelidir.
- Benzer çalışmalar zaman içinde tekrarlanmalı ve durumun gidişatı tespit edilmelidir.

Kaynakça

- Aktaş, E. (2021). Akıcı okuma becerisi bakımından Türkçe dersi öğretim programı ve ders kitapları üzerine eleştirel bir analiz. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 1140-1165.
- Aktaş, E. (2022). 2018-2021 LGS Türkçe sorularının PISA okuma yeterlik düzeylerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 11(1), 258-276.
- Aslan, E. (2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ders kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.
- Batur, Z., Ulutaş, M., & Beyret, T. N. (2019). 2018 LGS Türkçe sorularının PISA okuma becerileri hedefleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 595-615.
- Batur, Z., & Özdemir, P. (2021). Türkçe ders kitabı etkinliklerinin kazanımlarla örtüşme durumları. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 47-68.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Calp, M., & Alpkaya, C. (2021). LGS Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarına uygunluğu üzerine bir çalışma. *Journal of Mother Tongue Education/Ana Dili Eğitim Dergisi*, 9(2), 632-654.
- Calp, M. & Kalkan, M. (2022). Liselere geçiş sınavı Türkçe sorularının pisa okuma becerileri yeterlilik düzeyleriyle uyumluluk durumu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(4), 880-901
- Çiçek, S., & Dilekçi, A. (2022). LGS Türkçe sorularının PISA okuma ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1535-1553.
- Davey, B. (1988). How do classroom teachers use their textbooks?. *Journal of Reading*, 31(4), 340-345.
- Deveci, D., Eroğlu, D., & Bektaş, Z. (2023). 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beceri temelli Türkçe sorularını çözme düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 17-32.
- Doğan, Y., & Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye doğru gidiyor?. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4(2), 111-125.
- Göçer, A. (2019). Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin işlevselliğine etki eden önemli bir uygulama tekniği olarak geribildirim kullanımı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 111-126.
- Gökdemir, C., Aydaşgil, B. S., & Topçuoğlu Ünal, F. (2021). 2020 liseye geçiş soruları ile Türkçe ders kitaplarındaki etkinlik ve soruların yenilenmiş Bloom

- taksonomisine göre incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 9(1), 263-279.
- Guthrie, J. T. (1981). Forms and functions of textbooks. *Journal of Reading*, 24(6), 554-556.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 2(1), 8-26.
- Gündüz, M. (2023). *Türkiye’de ders kitapları tarihi*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Güzel, D., & Şimşek, A. (2012). Milli eğitim şûralarında ders kitapları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 172-216.
- Hali, S. (2014). Tarih öğretimi ve ders kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3), 158-166.
- Karatay, H., & Pektaş, S. (2012). Türkçe ders kitaplarının incelenmesine yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 183-204.
- Karatay, H., & Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(1), 685-716.
- Köse, M. (2021). Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 316-334.
- Macdonald S., & Headlam, N. (1986). *Research methods handbook*. Manchester: CLES.
- MEB, (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 8 ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Metin, M., & Özmen, H. (2010). Biçimlendirici değerlendirmeye yönelik öğretmen adaylarının düşünceleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 40(187), 293-310.
- O'Neill, R. (1982). Why use textbooks?. *ELT Journal*, 36(2), 104-111.
- Ordu, H. H., Engin, A. S., & Ünal, F. T. (2021). MEB’in 2018-2019 eğitim öğretim yılında LGS’ye yönelik yayınlamış olduğu Türkçe dersi örnek soruları ile 2019 LGS Türkçe sorularının karşılaştırılması. *SDU International Journal of Educational Studies*, 8(2), 102-113.
- Özalkan, G. Ş. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: Pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimini yeniden düşünmek. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4, 18-26.
- Quansah, F. (2018). Traditional or performance assessment: What is the right way to assessing learners. *Research on Humanities and Social Sciences*, 8(1), 21-24.

- Soyuçok, M. (2020). Türkçe eğitiminde anlayış ve uygulama değişimleri: İki ders kitabı örneği. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 68-83.
- Şahin, M., & Atasoy, E. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 18-33.
- Şahin, Ç., & Kaya, G. (2020). Alternatif ölçme değerlendirme ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi: Bir içerik analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 798-812.
- Ünveren Kapanadze, D. (2018). Dil ve kültür aktarımında işlevsel bir araç olarak ders kitapları: Türkçe ders kitapları örneği. *Electronic Turkish Studies*, 13(27).
- Wain, K. (2022). Different perspectives on evaluating textbooks. In *History and Social Studies* (pp. 35-41). Routledge.
- Yalçın, D., & Duran, E. (2022). LGS Türkçe ve matematik sorularındaki grafiklerin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 53-72.
- Yalınkılıç, K. (2018). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. *Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri içinde*, 3-22. (Editör: Hakan Ülper). Ankara: Pegem A.

Extended Summary

A STUDY ON 8TH GRADE TURKISH TEXTBOOK ACTIVITIES AND 2023 LGS EXAM TURKISH QUESTIONS

When the literature was examined, it was seen that there was no study examining the compatibility between the Turkish questions in the 2023 LGS exam and the eighth grade Turkish textbook activities used in the same year. Therefore, it is hoped that the study will fill the gap in the field and contribute to the literature based on the idea that the LGS exam is an important exam in educational life and that the Turkish questions in this exam should be compatible with the activities in the textbook. The aim of this study, which was conducted in accordance with the qualitative research paradigm, is to examine the relationship between the activities and end-of-the-theme assessment activities in the 8th grade Turkish textbook and the Turkish questions of the 2023 LGS exam. The study was conducted in accordance with the qualitative research paradigm. "In the collection and analysis of data, a document analysis technique has been employed. The data for the study were obtained from the Turkish textbook prepared by the Ministry of National Education and used in the eighth grades in the 2022-2023 academic year and the Turkish questions of the 2023 LGS exam. The questions and related activities were tabulated with their codes. Codes were utilized while creating the table. For example, M1-2 states that the question is related to the second activity of the text coded M1, while M3-1,2 states that the question is related to the first and second activities of the text coded M3. In the data belonging to the end-of-theme evaluation studies, for example, while T-1 indicates the first question of the first end-of-theme evaluation study, T-2,6 indicate the second and sixth questions of the seventh end-of-theme evaluation study. Expert opinion was sought at every stage to ensure the validity and reliability of the study. The expert group consisted of three people and all of them have a doctorate degree in the field of Turkish education. When we look at the data obtained within the scope of the research, it is understood that there are no activity and end-of-theme evaluation questions related to six questions (questions 1, 12, 14, 15, 18 and 19) in the exam. It can be said that there are few cases where there is a question-activity relationship. For example, there is 1 activity and end-of-theme assessment question related to the fifth question, 2 activity and end-of-theme assessment questions related to the seventeenth question, and 3 activity and end-of-theme assessment questions related to the sixteenth question. Based on these data, it can be concluded that sentence completion, paragraph completion, numerical calculation and reasoning, spatial thinking, spelling rules and the functions of the comma are not included in the eighth grade Turkish textbook. Even if it is thought that sentence and paragraph completion can be supported by other activities on sentences and paragraphs, there is no activity or end-of-the-theme evaluation study on reasoning and spatial thinking. However, these are skills that require time and experience, and require many repetitions to master. The question of when and from whom students will acquire these skills that are not covered in Turkish textbooks is one that necessitates an answer. It is thought that it is not a correct approach to include subjects and skills in the exam that are not directly included in the course teaching process. The fact that these skills, which measure students'

comprehensive, creative, systematic and in-depth thinking skills, are included in the exam but not in the Turkish textbook is positive for the exam but negative for the book. In addition, these questions are in the PISA style, including these questions in Turkish textbooks will also increase Turkey's prestige in the international community in terms of education. It should not be ignored that one of the reasons for failure in PISA-style exams may be the unfamiliarity of the student with the question type. The small number of activities for questions 5, 16 and 17 is also a negative situation. This is because the skills of reading graphs, creating tables and reading that are required to solve these questions are important skills that are useful in daily life, and becoming proficient in these skills requires experience. Therefore, these skills should be included in Turkish textbooks whether they are included in the exam or not. When the frequency values related to the specified questions are analyzed, it is seen that 30% of the questions in the exam are not included in the textbook and 15% of them are insufficiently included in the textbook. It is possible to say that the number of activities and end-of-theme evaluation questions related to questions 3, 4, 7 and 8, which are related to reading comprehension skills, is sufficient. Reading comprehension is the main purpose of reading skill and is one of the foundations of mother tongue education. The high number of questions and activities shows that the subject is given the necessary importance. The fact that the spelling rules and the functions of the comma in the eighteenth and nineteenth questions were repeated this year, even if they were covered in the lower grades, could have increased the validity of the exam. When the relationship between the textbook and the exam is examined, it is seen that some topics are intensively covered in the textbook but not in the exam. For example, while there were nine activities in the Turkish textbook on figures of speech, there were no questions on this topic in the exam. This situation can be attributed to the abundance of topics. However, the issue that warrants attention is the inclusion of questions related to skills not directly addressed in the textbook, while omitting topics extensively covered in the curriculum during exams. Based on the findings and comments within the scope of the research, it was concluded that the 2023 LGS Turkish questions and the activity and end-of-the-theme evaluation questions in the 8th grade Turkish textbook do not overlap, the skills covered intensively in the textbook are not included in the exam, some of the skills and question types in the exam are not included in the textbook, and this will reduce the success of the student and the reliability of the exam.

In line with the results obtained, the following suggestions are made to those concerned:

- Alignment should be ensured between the textbook and the examination, both in terms of technical aspects and content.
- Higher order thinking skills in the exam should also be included in the activities in the Turkish textbook.
- While preparing textbooks and exams, it should not be forgotten that the most important guide is the curriculum, and all activities should be based on the current curriculum.

- Similar studies should be repeated over time and the course of the situation should be determined.